6 november 2025

Grondwettelijk Hof

PERSBERICHT
ARREST 143/2025

Het Hof verwerpt grotendeels de beroepen tegen de wet die voorziet in een volgende stap in de stopzetting van de verkoop van tabaksproducten, maar vindt het discriminerend dat de wet de verkoop van tabaksproducten verbiedt in voedingswinkels van meer dan 400 m², maar niet in voedingswinkels van minder dan 400 m²

Verschillende verzoekende partijen hebben een beroep tot vernietiging ingesteld tegen de wet van 21 maart 2024 die voorziet in een volgende stap in de stopzetting van de verkoop van tabaksproducten. Die wet voert daartoe een aantal maatregelen in met betrekking tot de verkoop, de reclame voor en de promotie van tabaksproducten.
Het Hof verwerpt de meeste kritieken van de verzoekende partijen. Het verwerpt met name de kritieken die betrekking hebben op het tijdelijke verkoopverbod van tabaksproducten dat als strafrechtelijke sanctie kan worden opgelegd, het verbod op het uitstallen van tabaksproducten in en aan verkooppunten, het verbod op de verkoop van tabaksproducten in tijdelijke verkooppunten, en de verplichting voor een verkoper van tabaksproducten om het identiteitsbewijs te vragen aan al wie tabaksproducten wil kopen en jonger lijkt dan 25 jaar.
Het Hof vernietigt evenwel de bepaling van de bestreden wet die bepaalt dat het verboden is tabaksproducten te verkopen in voedingswinkels van meer dan 400 m². Volgens het Hof is het niet redelijk verantwoord dat het verbod geldt voor voedingswinkels van meer dan 400 m², maar niet voor voedingswinkels van minder dan 400 m². Het Hof handhaaft wel de gevolgen van die bepaling tot 31 december 2026, zodat de wetgever de ongrondwettigheid kan verhelpen en de bijkomende bescherming van de volksgezondheid die de vernietigde bepaling biedt, niet in het gedrang wordt gebracht.

1. Context van de zaak

De wet van 21 maart 2024 voorziet in een volgende stap in de uitfasering van de verkoop van tabaksproducten. Zij voert daartoe een aantal maatregelen in met betrekking tot de verkoop, de reclame en de promotie van tabaksproducten, namelijk (1) een verbod op de verkoop van tabaksproducten in tijdelijke verkooppunten en in voedingswinkels van meer dan 400 m²; (2) de verplichting voor een verkoper van tabaksproducten om het identiteitsbewijs te vragen aan al wie tabaksproducten wil kopen en jonger lijkt dan 25 jaar; (3) een verbod op het uitstallen van tabaksproducten in en aan verkooppunten en (4) een verstrenging van de sancties voor inbreuken op het reclame- en promotieverbod, waaronder een tijdelijk verbod voor de fabrikant op het verkopen van tabaksproducten.

Een sectororganisatie en een uitbater van zowel grote als kleine voedingswinkels, twee tabaksfabrikanten en een natuurlijke persoon hebben beroepen tot vernietiging ingesteld tegen die wet.

2. Onderzoek door het Hof

2.1. De strafrechtelijke sanctie inzake het tijdelijk verbod voor de fabrikant tot het verkopen van tabaksproducten (B.5-B.29)

Sommige verzoekende partijen voeren aan dat het onduidelijk is voor welke tabaksproducten en ten aanzien van welke verkooppunten een verkoopverbod kan worden opgelegd.

Het Hof stelt vast dat het verbod van toepassing is op alle verkooppunten en geldt voor de tabaksproducten waarvoor verboden reclame is gemaakt of voor het merk wanneer de verboden reclame betrekking heeft op het merk. **De kritiek is niet gegrond**.

Enkele verzoekende partijen voeren voorts aan dat het tijdelijke verkoopverbod een onevenredige straf is.

Het Hof verwerpt die kritiek. Het verbod staat allereerst in oorzakelijk verband met de gepleegde inbreuk. Het kan bijdragen aan de bewustwording door de pleger van de inbreuk van wat het bestrafte gedrag heeft kunnen teweegbrengen. Daarnaast is de rechter niet verplicht om het verbod op te leggen, zodat hij zijn keuze moet motiveren. Bovendien zijn de minimumduur (één jaar) en de maximumduur (vijf jaar) van het verbod niet onevenredig en bieden zij de rechter de mogelijkheid om de straf aan te passen aan de omstandigheden van de zaak. Tot slot geldt het verbod slechts voor de tabaksproducten waarvoor verboden reclame is gemaakt.

2.2. Het verbod op het uitstallen van tabaksproducten in en aan verkooppunten (B.30-B.39)

Een verzoekende partij bekritiseert het strafrechtelijk beteugelde verbod om tabaksproducten uit te stallen aan en in verkooppunten. Dat verbod zou de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van ondernemen schenden.

Het Hof oordeelt dat het uitstalverbod, gelet op de aantrekkingskracht die gepaard gaat met het uitstallen van tabaksproducten in verkooppunten, en in het licht van het doel van de wetgever om op een geleidelijke wijze, zowel het tabaksgebruik onder de algemene bevolking als specifiek het tabaksgebruik onder jongeren aanzienlijk te verminderen, redelijk verantwoord is als volgende stap in de uitfasering van het tabaksgebruik.

Hoewel het uitstalverbod de uitbaters van verkooppunten van tabaksproducten ertoe kan nopen belangrijke organisatorische maatregelen te nemen om zich aan dat verbod aan te passen, wordt volgens het Hof niet aangetoond dat die aanpassingen onmogelijk of buitensporig moeilijk zijn. Bovendien kunnen, te meer gelet op de brede maatschappelijke consensus over de schadelijke gevolgen van tabaksproducten, fundamentele bekommernissen betreffende de volksgezondheid zwaarder doorwegen dan particuliere economische noden en de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van ondernemen en het recht op het ongestoord genot van eigendom.

De kritiek is volgens het Hof bijgevolg niet gegrond.

2.3. Het verbod op de verkoop van tabaksproducten in voedingswinkels van meer dan 400 m^2 (B.40-B.60)

Sommige verzoekende partijen bekritiseren het verbod op de verkoop van tabaksproducten in voedingswinkels en het verschil in behandeling dat op dat vlak in het leven wordt geroepen

tussen voedingswinkels naargelang zij een oppervlakte van meer of minder dan 400 m² hebben.

Het Hof oordeelt dat het, in het licht van het doel om op een geleidelijke wijze het roken bij de bevolking aanzienlijk te verminderen, redelijk verantwoord is dat de wetgever als volgende stap voor een verkoopverbod in voedingswinkels heeft gekozen. Hoewel een verkoopverbod ingrijpende financiële en economische gevolgen kan hebben voor de exploitanten van voedingswinkels, wegen die gevolgen volgens het Hof niet op tegen de voordelen voor de volksgezondheid die voortvloeien uit de bijkomende beperking van de toegankelijkheid en beschikbaarheid van tabaksproducten.

In het licht van de doelstelling van de wetgever om de volksgezondheid te beschermen, is het volgens het Hof evenwel niet redelijk verantwoord om het verkoopverbod enkel toe te passen op voedingswinkels van meer dan 400 m². De oppervlakte van een voedingswinkel houdt immers geen verband met de gezondheidsrisico's van tabaksproducten en het is niet aangetoond dat die voedingswinkels een ander publiek zouden aantrekken dat minder vatbaar is voor die gezondheidsrisico's. Tot slot blijkt volgens het Hof niet dat kleine voedingswinkels bijzonder zouden worden benadeeld door een algemeen tabaksverkoopverbod. Het is eerder het onderscheid tussen voedingswinkels dat tot concurrentievervalsing kan leiden.

Het Hof besluit bijgevolg dat de kritiek in die mate gegrond is. De wet van 21 maart 2024 is ongrondwettig in zoverre zij de verkoop van tabaksproducten verbiedt in voedingswinkels van meer dan 400 m², maar niet in voedingswinkels van minder dan 400 m².

2.4. Het verbod op de verkoop van tabaksproducten in tijdelijke verkooppunten (B.65-B.71)

Een verzoekende partij bekritiseert dat de wet van 21 maart 2024 een verbod op de verkoop van tabaksproducten in tijdelijke verkooppunten invoert.

Het Hof oordeelt dat dat verbod redelijk verantwoord is in het licht van het doel om op een geleidelijke wijze, zowel het tabaksgebruik onder de algemene bevolking als specifiek het tabaksgebruik onder jongeren aanzienlijk te verminderen. De evenementen waarbij die tijdelijke verkooppunten worden opgezet, trekken immers veel jongeren aan en creëren een drempelverlagende sfeer voor het aanschaffen van tabaksproducten. **De kritiek is niet gegrond**.

2.5. De verplichting voor een verkoper van tabaksproducten om het identiteitsbewijs te vragen aan al wie tabaksproducten wil kopen en jonger lijkt dan 25 jaar (B.72-B.82)

Een verzoekende partij bekritiseert de verplichting voor de verkoper van tabaksproducten om het identiteitsbewijs te vragen aan al wie tabaksproducten wil kopen en jonger lijkt dan 25 jaar.

Het Hof stelt vast dat die maatregel strekt tot een betere naleving van het verbod op het aanbieden en verkopen van tabaksproducten aan minderjarigen, en dus tot de bescherming van de volksgezondheid, wat een wettige doelstelling is. In het licht van die doelstelling heeft de maatregel volgens het Hof geen onevenredige gevolgen. Een bewijs van de leeftijd moet niet van elke koper worden gevraagd, maar enkel van een koper die jonger lijkt dan 25 jaar. Bovendien kan het bewijs van de leeftijd worden geleverd door elk stuk waaruit de leeftijd blijkt. Het feit dat de verkoper die geen identiteitsbewijs vraagt, strafrechtelijk gesanctioneerd kan worden zelfs indien na controle blijkt dat de koper meerderjarig is, doet niet anders besluiten. In het andere geval zou de maatregel immers een groot deel van zijn nut verliezen. **De kritiek is dan ook niet gegrond**.

3. Besluit

Het Hof vernietigt de bepaling van de wet van 21 maart 2024, die de verkoop van tabaksproducten verbiedt in voedingswinkels van meer dan 400 m^2, omdat het strafrechtelijk wettigheidsbeginsel, volgens hetwelk niemand kan worden vervolgd dan in de gevallen die de wet bepaalt, verhindert dat het Hof uitsluitend de woorden « van meer dan 400 m^2 » vernietigt. Het Hof handhaaft wel de gevolgen van die bepaling tot 31 december 2026, zodat de wetgever de ongrondwettigheid kan verhelpen en de bijkomende bescherming van de volksgezondheid die de vernietigde bepaling biedt niet in het gedrang wordt gebracht. Voor het overige verwerpt het Hof de beroepen.

Het Grondwettelijk Hof is het rechtscollege dat waakt over de inachtneming van de Grondwet door de verschillende wetgevers in België. Het Hof kan wetten, decreten en ordonnanties vernietigen, ongrondwettig verklaren en schorsen wegens schending van een fundamenteel grondrecht of een bevoegdheidverdelende regel.

Dit persbericht, opgesteld door de cel « media » van het Hof, bindt het Grondwettelijk Hof niet. De tekst van het arrest is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof.

Contactpersonen voor de pers : Frank Meersschaut | 0475/325.218 | Tim Souverijns | 02/500.12.21 | Thomas Leys | 02/500.12.60

Volg het Hof via LinkedIn